

アイヌタイムズ

第 72 号

2019 年 12 月 21 日 (土) アイヌ語ペンクラブ

El AinuTimes n-ro 72 eldonita en la 21-a de decembro 2019
aŭtoro: JOKOJAMA Hirojuki

Kokusai-Bogo-no-hi (1)

(La ajnua [t.e. aina] lingvo)

2019 pa 2 cup 21 to "Usa oka mosir un senzyuuminzoku kor itak" pa (*Kokusai-senzuuminzoku-gengo-nen*) or ta an "Usa oka mosir un kur kor itak" to (*Kokusai-Bogo-no-hi*)

Banguradissyu syuto Dakka (Higasi-Bengaru) or ta sine daigaku an. 1952 pa 2 cup 21 to ta, ne *daigaku* or un *gakusei demo* ki pa wa, *keikan* or wa teppo ani a=túkan ruwe ne. Ne *gakusei* anak, kor itak *Bengaru-go* an hi a=ramósma wa i=kore kuni demo ki pa ruwe ne. Ne *daigaku* un utar anakne, *Bengaru-go* isamka wa tane tumkor utar kor itak yayeukaunu rusuy ruwe ne. Néno an oruspe anakne, *Azia* patek ka somo ne, *Yooroppa* or ta ka, oya mosir or ta ka okay pe ne ruwe ne. Oya itak (poroser *Eigo*) a=ye rusuy ka somo ki yakka a=ye easirki p ne kusu, ohonno a=i=épakasnu wa a=koyáywennukar ruwe ne. Ne motoho anakne *keizaiteki-seiziteki-gunziteki kenryoku* kor utar ne wa, usa oka mosir or ta eykaun kuni, pon mosir or un tumsak itak oramusakka ruwe ne.

La Internacia Tago de la Gepatra Lingvo (1)

(Esperanto)

21a de februaro 2019 Internacia Tago de la Gepatra Lingvo en la Internacia Jaro de Indiĝenaj Lingvoj

La 21-an de februaro 1952 la polico pafmortigis en la universitato de Dako (Orienta Banglujo), ĉefurbo de la hodiaŭa Bangladeŝo plurajn manifestaciantajn studentojn. Tiuj studentoj manifestaciis por ke oni agnosku la ekziston de ilia gepatra lingvo, la bengala (bangla / bn / বাংলা ভাষা), kiun oni volis forigi de la universitato favore al lingvo "pli granda", parolata de la fortuloj de tiu momento. Temas pri io, kio ripetiĝas, en diversaj formoj, daŭre tra la tuta mondo kaj tra la tuta historio, ne nur en Azio, sed ankaŭ en aliaj kontinentoj, kiel en pluraj eŭropaj landoj, kaj tute aparte en pluraj ekstereŭropaj kontinentoj rilate al la indiĝenaj lingvoj, al la lingvoj de la praloĝantoj. Tio praktike okazas ĝenerale per la streboj, devigoj, iamaniera altrudo de la uzo de lingvo, plejparte de la angla, fare de iu ekonomia, politika aŭ militismema, ŝtata grandpotenco, por fortigi sian pozicion en la mondo - malfavore al

"Káni anak tumkor kur ku=ne kusu, iteki e=kor itak ani ye! Nep ka e=ye rusuy yakun ku=kor itak ani e=ye kuni p ne ruwe ne."

Tumkor kur ene yaynu nankor.

Usa oka mosir un utar kor itak ponno ponno ukocancanke wa isam ruwe ne. Néun tumsak yakka, kor itak sinep isam yakun, teeta wano an sinrit oruspe sípase oruspe ka isam ruwe ne. Inne *gengogakusya* ka néno hawean pe ne.

2019 pa ta, *Kokuren Yunesuko* turano, néwaanpe síno yayitupare sekor hawean.

2018 pa ta, *Yunesuko-zimukyokutyoo Oodore Azure* ene hawean wa, *Sekai-Esuperanto-kyoukai* eun *messezi* núre ruwe ne.

"Aoká usa oka itak a=eyám kuni p ne. Ne itak poroser Senzyuuminzoku kor itak néno an sisak itak ne ruwe ne. Ne itak anakne, tane 2-syuukan pisno sinep pakno ukocancanke hi a=eraman ruwe ne. Itak anakne zinrui opitta kor ikor néno an pe ne korka, isam yakun hetopo a=kar eaykap pe ne.

Kyouiku a=ki hi ta, *Tagengo-syugi* (usinnayno kor itak utaspa a=eóripak hi) a=ki kuni p ne. *Koutekiseisaku* or ta hene, *Intaanetto* ka ta an *Baatyaru-supeesu* (*kasouteki-kuukan*) or ta hene, néno iki=an kuni p ne. Nen ne yakka kor itak ka kor puri ka somo a=wente kuni p ne. Sinuma yaykata kor rekisi neya *Aidentyityi* (*Ziko-doutusei*) neya, sinrit oruspe or wa a=épakasnu easkay kuni, néno iki=an kuni p ne." [1]

A=kor itak a=ye kuni hattoho an wa oya itak nísapno a=korárpa yakka, pirkano a=ye eaykap. Oya itak ye utar or wa a=i=sínnaramu wa yaywennukar=an wa, usa oka wen oruspe an nankor. Seibutugakuteki-tayousei Gengo-no-tayousei turano an pe ne wa, usinna a=ramú eaykap pe ne ruwe ne.

Gengo-no-tayousei isam yakun, teeta wano an upaskuma ka isam, nen ne yakka usayne-usayne urespa=an kuni a=i=épakasnu p ka isam nankor. Ne upaskuma isam yakun, *Seibutugakuteki-tayousei* ka nin ruwe ne. (*Saisyuu-sengen, Dai 64 kai Kokuren-NPO-kaiigi, Bon, 2011*[2],*Teraringuwa*[3])

la lokaj gepatraj lingvoj.

"Mi estas la fortulo, vi silentu, aŭ eventuale, se vi volas paroli, vi parolu mian lingvon".

Tiel okazas iom post iom la malapero, morto de lingvoj, kaj tutaj popoloj perdas sian grandan intelektan riĉecon - kiel pri tio atentigas ankaŭ multaj lingvistoj, kaj en 2019 aparte atentigas UN kaj Unesko.

En mesaĝo al Universala Esperanto-Asocio en 2018, Audrey Azoulay, ĝenerala direktoro de Unesko diris:

"Ni devas defendi la lingvojn, ĉefe la maloftajn lingvojn, la indiĝenajn lingvojn, pri kiuj ni scias, ke ili malaperas nuntempe laŭ la ritmo de po unu ĉiujn du semajnojn - kio estas neriparebla perdo por la homa heredaĵo.

Ni devas defendi ankaŭ la plurlingvismon en la instruado, per adekvataj publikaj politikoj, sed ankaŭ en la virtuala spaco de la interreto, por ke plu vivu la lingva kaj kultura diverseco de ĉiuj homgrupoj; por ke ĉiu povu lerni pri sia historio, sia identeco, ĉerpante el la simbolaj fontoj de sia origina etno." [1]

Krom la socia maljusteco kaj psikologiaj problemoj rezultantaj el la perdo de uzeblo de sia gepatra lingvo, kaj pro nesufiĉa sperto en la uzo de la altrudata lingvo, necesas konscii ankaŭ pri aliaj faktoj: la biologia kaj lingva diversecoj estas nedisigeblaj, interkonektitaj kaj dependantaj unu de la alia.

El perdo de lingva diverseco rezultas perdo de tradiciaj konoj esence necesaj por daŭripova biodiverseco, por la vivo.

(Fina deklaro, 64a UN-NRO-konferenco, Bonn, 2011 [2], Terralingua [3])

1999 pa 11 cup 17 to ta, *Yunesuko* anakne, 2 cup 21 to "Usa oka mosir un kur kor itak" to (*Kokusai-Bogo-no-hi*) sekore ruwe ne. 2007 pa ta, *Kokuren-soukai* ka [4] *kameikoku* eun "Usa oka mosir un utar eywanke itak opitta apunno oka kuni a=epunkine kuni p ne," sekore hawean ruwe ne. Ne hi ta, 2008 pa *Kokusai-gengo-nen* sekore ruwe ne.[5]

2014 pa ta, *Yunesuko webu-peezi* ka ta, *Irina Bokova zimukyokutyō* itakhi *Esperanto* itak ani a=nuyé ruwe ne.[6]

2016 pa ta, *Kokuren-soukai* anak, *Senzyuuminzoku-mondai-ni-kansuru-zyousetu-fooramu* ye hi nu kor, 2019 pa "Usa oka mosir un *senzyuuminzoku* kor itak" pa (*Kokusai-senzyuuminzoku-gengo-nen*) sekore kuni ramuosma ruwe ne.

Ne hi ta, "Usa oka mosir opitta 6700 pakno gengo (itak) an korka, oro ta 40% anak a=kouyna wa isam etokus pe ne," sekore ne fooramu un kur hawean ruwe ne.

Néwaoka *gengo* poroser *Senzyuuminzoku* kor itak ne kusu, ne *Senzyuuminzoku* kor puri neyakka ene yaynu hi neyakka nenkane isam yakun a=sitōma p ne ruwe ne.

(Otutanu an oruspe Dai-73-gou ka ta ku=nuye kusu ne)

Je la 17-a de novembro 1999 Unesko proklamis la 21-an de februaro la Internacia Tago de la Gepatra Lingvo.

En 2007 ankaŭ la Ĝenerala Asembleo de Unuiĝintaj Nacioj [4] alvokis la membroŝtatojn por "Antaŭenpuŝi la konservadon kaj protektadon de ĉiuj lingvoj uzataj de la popoloj de la mondo", samtempe deklarante la jaron 2008 Internacia Jaro de Lingvoj. [5]

En 2014 Unesko aperigis en sia retejo ankaŭ Esperanto-lingvan version de la mesaĝo de la Ĝenerala Direktoro, Irina Bokova. [6]

En 2016 la Ĝenerala Asembleo de Unuiĝintaj Nacioj adoptis rezolucion proklamante la jaron 2019 la Internacia Jaro de Indiĝenaj Lingvoj, surbaze de la rekomendoj de la Konstanta Forumo pri Indiĝenaj Aferoj (UNPFII/Foro Permanente/Постоянный форум/Instance Permanente).

Tiam la Forumo komunikis ke 40 procentoj de la ĉirkaŭ 6,700 lingvoj parolataj en la mondo estas minacataj je malapero.

La fakto, ke la plimulto de tiuj minacataj lingvoj estas indiĝenaj lingvoj, endanĝerigas la kulturojn kaj kono-sistemojn, en kiuj ili estas parolataj. [7]

(Daŭrigota al n-ro 73)

[1] http://www.linguistic-rights.org/unesco/#UNESCO_103aUK

[2] www.linguistic-rights.org/dokumento/Final_declaration_64th_UN_DPI_NGO_Conference_Bonn_2011_amendments_Universala_Esperanto_Ascio_UEA.pdf

(arĥiva kopio de la UN-dokumento: PDF)

[3] www.terralingua.org/our-work/linguistic-diversity

[4] www.un.org/en/events/motherlanguageday

[5] 2008 - International Year of Languages | <http://www.un.org/en/events/iyl/>

[6] www.unesco.org/new/en/unesco/events/prizes-and-celebrations/celebrations/international-days/international-mother-language-day-2014 (arĥiva kopio de la Unesko-retpaĝo: PDF)

[7] <https://en.iyil2019.org/about/>

Aĉetu nian la ajnuan gazeton "Ainutimes", ni petas.

Abonkotizo: 1500 enoj 4 numere (nur ajnua versio),

2300 enoj 4 numere (ajnua kaj japana versio)

Varbu la ajnu-lingvajn kontribuojn de legantoj, ni petas.
La temo, la formo, la paĝoj estas libera, kaj ni povas helpi viajn komponaĵojn.
(Kontakto) Poŝtkodo: 047-0033,
Adreso: HAMADA Takaŝi
1-32-13(otarunay@yahoo.co.jp) Hokkajdo,
e-poŝto: (japane),
TTT-ejo: <https://otarunay.at-ninja.jp/taimuzu.html> (japane)

Se vi koi hokkaido_esp_ligo@yahoo.co.jp
e-poŝto: (Hokkajda Esperanto-Ligo)

rim.) La eldonrajto de AinuTimes apartenas al Ajnu-lingva PEN-Klubo.

- rim.) 1. Ruĝa litero estas ajnu-lingva.
2. *Ruĝa kaj kursiva litero estas la pruntovorto originanta el la japana lingvo.*
3. *La pruntovorto estas skribita laŭ la maniero "[99-siki roomaji \(japane\)](#)" de japana latina litero.*
4. Verda litero estas Esperanta.